

Sint Maarten weer populair?

Sint Maarten is niet eerlijk verdeeld

Er zijn regio's in Nederland waar nog scholen of parochies naar Sint Maarten of Martinus zijn genoemd. Er zijn ook plaatsen, zoals Maartensdijk, die zijn naam dragen. In die streken proberen sommigen de oude tradities weer nieuw leven in te blazen. Het verhaal van Maarten wordt weer verteld, er wordt een lampionnenoptocht georganiseerd of kinderen gaan weer langs de huizen met een liedje om snoep te 'scoren'.

In andere streken echter blijft Maarten een grote onbekende. De mensen zouden er niet weten wat hen overkomt wanneer er op elf november vroeg in de avond plotse-ling een paar kinderen aan de deur staan met lichtjes en liedjes. Of ze denken dat ze iets gemist hebben, en dat het nu al Driekoningen is.

We vieren toch al Kerstmis en Sinterklaas?

Ook Kerstmis en Sinterklaas zijn feesten van gezelligheid, licht en warmte in de donkere dagen van de herfst en winter. Waarom zou je dan ook nog Sint Maarten vieren? Sinterklaas en Kerstmis zijn zo commercieel geworden, dat ze weinig verwondering meer oproepen. De spanning rond Sinterklaas wordt zo opgevoerd dat kinderen er soms niet meer van kunnen slapen. Maar het doet haast geen beroep meer op de kinderlijke ontvankelijkheid en spiritualiteit. Het wonder is weg. En juist het feest van Sint Maarten geeft kinderen de gelegenheid het wonder weer te ervaren.



De geheimzinnige tocht met lampions door de donkere straten en het verhaal van de soldaat die zo ridderlijk zijn mantel deelt, wekken een verlangen naar geborgenheid en goedheid. En ze maken ons gevoelig voor de spanning tussen licht en donker, vrijgevigheid en eigenbelang. Vooral als het geen plat moralistisch verhaal wordt, maar een spiegel waarin we iets van onze eigen verlangens en angsten, van onze eigen mooie en donkere kanten herkennen.

Mantelzorg

Naast de tocht door het donker is daarom ook het verhaal van belang. Wij kunnen in Sint Maarten de eerste mantelzorger herkennen. Hij deelt letterlijk zijn mantel en zorgt voor warmte in de samenleving van zijn tijd. Zo lopen er vandaag de dag dus nog heel wat Sint Martinussen rond, die belangeloos zorgen voor een ander, en die in onze harde samenleving zorgen voor licht en warmte. Om al deze punten vinden wij het mooi als het verhaal van Sint Maarten wordt verteld en de lampionnenoptocht wordt gelopen. Dit jaar is een prima jaar om ermee te beginnen! Wij helpen u graag!

Het verhaal van Sint Maarten

Vooraf

Het verhaal van Martinus moeten we niet alleen plaatsen in de donkere tijd van het jaar. We moeten het ook plaatsen in de donkerste tijd van onze geschiedenis. In de eerste eeuwen van onze jaartelling is elke winter een geweldige hindernis, een barre tijd die men moet zien te overleven. Het is een periode van gebrek. Naast voedsel is een van de belangrijkste behoeften: warmte. Het vuur moet aanblijven, de hele winter lang, om lijf en leden te verwarmen.

Om de winter door te komen is het noodzakelijk om samen te werken en elkaar te helpen. Verhalen stimuleren en motiveren de mensen om dat te doen. Vanaf de tijd dat het Christendom naar Nederland komt, vervullen ook christelijke verhalen die functie. Vooral de verhalen over de tijdgenoten Sint Maarten en Sint Nicolaas zijn in ons land bekend geworden. Het zijn verhalen van licht en warmte in donkere en koude tijden. Zij motiveren ons nog steeds om met elkaar te delen en zo warmte en licht te verspreiden.

Het leven van Martinus is beschreven door Sulpicius Severus (Vita S. Martini) en door Gregorius van Tours in diens *Miraculorum Libri VIII*. Beide schrijvers behoorden tot de meest gelezen auteurs in de Middeleeuwen en dit verklaart mede de grote populariteit van Martinus.



De rode mantel

Wist je dat Maarten eigenlijk Martinus heet? Dat is een Romeinse naam, en Maarten, of Martinus, was ook een Romein. Hij was hoofdman in het leger van het grote Romeinse Rijk. Met zijn mannen is hij naar Hongarije gestuurd om daar de grens te bewaken. Dat is makkelijk en rustig werk, al moet hij ook wel eens vechten. Op een dag horen ze dat de keizer zich heeft laten dopen. Hij is christen geworden. En hij wil nu dat alle officieren in het leger zich ook laten dopen. Zo ging dat in die tijd. Martinus en zijn hele gezin sluiten zich aan bij die nieuwe godsdienst, het Christendom. De oudste zoon van Martinus heet ook Martinus. Hij moet geboren zijn rond het jaar 316 of 317. Van jongst af aan leert de kleine Martinus alles van zijn vader. Paardrijden, speerwerpen, en vechten met zwaard en schild. Hij wil ook graag bij het grote Romeinse leger. Zodra hij vijftien jaar is, wordt hij soldaat.



Al snel valt op hoe slim hij is, en hoe snel en handig met de wapens. Daarom wordt hij al gauw aanvoerder van tien soldaten. En met zijn achttiende jaar is hij de baas over honderd man, een cohort. Hij krijgt een paard, een helm met een prachtige rode pluim en een grote rode mantel.

Op een dag moet hij uit Hongarije weg. De keizer van Rome stuurt Martinus naar de andere kant van het Romeinse rijk. Met zijn soldaten moet hij helemaal naar Frankrijk, naar de stad Amiens. Ze pakken al hun spullen in, tenten, kleren, wapens en voedsel voor onderweg. Alles moet in een houten kar en op de rug van een paar paarden. De honderd soldaten moeten allemaal lopen. Martinus op zijn paard rijdt ernaast.

Het wordt geen makkelijke reis. Ze moeten door bergen en moerassen. De kar loopt telkens vast in de modder en dan moeten ze hem lostrekken. Martinus blijft daarbij niet hoog op zijn paard zitten, maar helpt mee. Elke avond proberen ze vóór de zon ondergaat een Romeins legerkamp te bereiken. Die kampen bevinden zich langs de hele grens van het Romeinse Rijk. Maar vaak halen ze het niet, of ze raken de weg kwijt en verdwalen. Dan slapen ze buiten, in de bossen waar beren en wolven wonen. Soms worden ze aangevallen door een roversbende, en raken er soldaten gewond. Martinus verzorgt ze zo goed hij kan. Maar als ze niet verder kunnen, moet hij ze achterlaten.

De reis duurt ontzettend lang. Het voedsel raakt op en de soldaten beginnen te klagen. Martinus maakt zich zorgen. Hij merkt wel dat zijn mannen 's avonds uit stelen gaan, maar wat kan hij eraan doen? Ze hebben honger. Als er maar niet meer soldaten ziek worden. Onderweg heeft hij er al heel wat moeten achterlaten. Die waren zo ziek dat ze niet meer verder konden. Ook zijn er een stel weggelopen. Van de honderd soldaten waar hij mee begon, heeft hij er nog maar zevenenveertig over. Ook is hij paarden kwijt geraakt, en wapens en dekens.

En dan eindelijk, op een dag, tegen het vallen van de avond, zien ze in de verte de rookpluimen van Amiens. De soldaten weten dat daar een groot Romeins kamp is. Daar zullen ze te eten krijgen. Daar is het veilig en kunnen ze eindelijk weer eens in een warm bad! Zo snel ze kunnen marcheren ze naar de stad. Ze gaan steeds harder lopen. Ze willen de stad bereiken, voordat het donker wordt. Want dan gaan de poorten van de stad dicht en moeten ze buiten blijven. Daar is de poort. Gelukkig, hij is nog open!

Maar wat is dat? In het donker langs de weg ziet Martinus een man zitten. De bedelaar heeft bijna geen kleren aan en rilt van de kou. Hij strekt een arm uit naar Martinus, maar hij zegt niets. Martinus trekt aan de teugels en zijn paard staat stil. Hij wil de man wat geven, maar hij heeft zelf niets meer te eten. Ook zijn geld is op. De mannen protesteren: "We moeten doorlopen! Straks is de poort dicht!" Dan trekt Martinus zijn zwaard. Zonder erbij na te denken snijdt hij zijn rode mantel in tweeën. Hij geeft de bedelaar de halve mantel en zegt: "Ik heb niets om je te geven. Maar neem de helft van mijn mantel, dan blijf je in elk geval warm." Dan geeft hij zijn paard de sporen, en zijn mannen rennen door de poort de stad binnen. Net op tijd! Achter hen gaan de grote deuren dicht. De poort is gesloten.





In het Romeinse legerkamp loopt Martinus langs zijn overgebleven mannen. Ze eten en drinken en vieren feest. Ze hebben het gehaald! Maar Martinus is niet in de stemming om feest te vieren. Hij denkt aan alle mannen die hij verloren is onderweg. En hij denkt aan de bedelaar buiten.

's Nachts kan hij niet slapen. Hij heeft het koud. Zijn rode mantel, die hij als deken gebruikt, is nu wel erg klein geworden. Als hij tenslotte toch in slaap valt, heeft hij een droom. Hij zit weer op zijn paard en is weer onderweg. Ineens wordt het licht om hem heen. Hij wordt helemaal warm van binnen. Dan ziet hij een arme man die langs de kant van de weg zit. De man lijkt op Jezus. Daar had hij vroeger van zijn vader en moeder verhalen over gehoord. In zijn droom heeft Jezus een halve, rode mantel om. En hij zegt: "Martinus, alles wat je voor de zieken en de armen hebt gedaan, heb je voor mij gedaan." Dan is de droom weer afgelopen en ligt Martinus weer wakker. De rest van de nacht denkt hij na over de droom.

En als hij de volgende morgen opstaat, heeft hij een besluit genomen. Hij wil geen soldaat meer zijn. Hij wil wat anders. Er zijn zoveel mensen op de wereld die geen eten en geen kleren hebben. Hij heeft er onderweg van Hongarije naar Amiens zoveel gezien. Zijn besluit staat vast. Hij wil voortaan voor arme mensen zorgen.

Dat heeft hij ook gedaan. Met veel moeite komt hij weg uit het leger. In Frankrijk, in de buurt van Amiens, waar hij Jezus heeft gezien, gaat hij voor de arme mensen zorgen. Met hulp van anderen bouwt hij opvanghuizen, waar de zieken worden verzorgd. Ze delen eten uit en warme kleren. De mensen zien in Martinus een heilige, en ze willen dat hij hun bisschop wordt. Zo wordt Martinus bisschop van de stad Tours. Maar hij blijft voor de armen zorgen.

Als hij al oud is reist hij nog steeds met zijn paard om ook op andere plaatsen mensen te helpen. Ze zeggen dat Martinus is overleden terwijl hij weer eens op reis was. Ergens onderweg is hij dood gegaan: van ouderdom, van de kou, van de honger – dat weten we niet. Maar we weten wel dat hij, overal waar hij kwam, voor warmte en licht zorgde in de donkere dagen van de middeleeuwen.

René Klaassen en Emmanuel Gerritsen

Hieronder nog enkele sites met goede informatie, achtergronden en lessuggesties:

Zie voor meer informatie, naast wikipedia ook:

<http://www.kb.nl/dossiers/sintmaarten/sintmaarten.html>

<http://www.meertens.knaw.nl/meertensnet/wdb.php?sel=80032>

http://www.beleven.org/feest/sint_maarten

Lessuggesties rond Sint Maarten zijn te vinden op:

<http://www.arkade.nl/beeldwijzer/stmaarten>

http://www.kuleuven.be/thomas/basisonderwijs/in_de_kijker/5b_sint_maarten.php